

МІЖНАРОДНА ПОЛІТИКА

УДК 327.5

DOI: 10.33663/1563-3349-2021-89-297

І. П. ДЕРЕВ'ЯНКО

ІЄРАРХІЯ І АСИМЕТРІЯ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Проаналізовано теоретичні засади ієрархії міжнародної системи, що дає змогу осмислити реалії сучасних міжнародних відносин, усвідомити наслідки асиметричної взаємодії і те, що розвиток міжнародних систем супроводжується консеквентною зміною кількісних параметрів (силового, ресурсного, демографічного потенціалів) учасників міжнародних відносин. Доведено, що наукові концепції розглядають ієрархію системи міжнародних відносин як структурну характеристику, в якій держави розташовані за ієрархічно-пірамідальним принципом. Ієрархія держав як структурний вимір міжнародної системи відображає їх фактичну асиметрію, яка проявляється крізь призму військово-політичних, економічних, ресурсних, культурних можливостей впливу на систему.

З'ясовано, що відносини між державами різних рівнів ієрархії можна вважати класичним зразком асиметричних відносин, тоді як відносини між державами одного рівня ієрархії в цілому розглядаються як симетричні.

Ключові слова: ієрархія, асиметрія, міжнародні відносини, система, держава, суб'єкт, актор.

Derevianko Igor. Hierarchy and asymmetry in international relations

In the article were analyzed the theoretical foundations of the hierarchy of the international system, which allows us to understand the realities of modern international relations, to understand the consequences of asymmetric interaction and the fact that the development of international systems is

© ДЕРЕВ'ЯНКО Ігор Петрович – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій Національного авіаційного університету; e-mail: derevianko_ip@ukr.net

accompanied by a consistent change in quantitative parameters (power, resource, demographic potentials). It is proved that scientific concepts consider the hierarchy of the system of international relations as a structural characteristic in which states are located on a hierarchical-pyramidal principle. The hierarchy of states as a structural dimension of the international system reflects their actual asymmetry, which is manifested through the prism of military-political, economic, resource, cultural opportunities to influence the system. It has been found that relations between states of different levels of hierarchy can be considered a classic example of asymmetric relations, while relations between states of one level of hierarchy are generally considered symmetrical.

Key words: *hierarchy, asymmetry, international relations, system, state, subject, actor.*

В умовах мінливої міжнародної обстановки, складних геополітичних трансформацій виникають імпульси до нових розмежувань на авансцені світової політики, появи нових глобальних «центрів сили» і посилення асиметрії відносин.

У сучасній політичній думці існує точка зору щодо формування генези складної ієрархічної системи, особливою рисою якої є співіснування різних типів «полярності».

На зламі тисячоліть у міжнародних відносинах відбулися фундаментальні зміни, які справили безпосередній вплив на ієрархію суб'єктів міжнародної системи. Тектонічні зрушення в умовах асиметричного розвитку держав, інформаційної революції і глобалізації в сукупності призводять до зміни місця, ролі й впливу суб'єктів у системі міжнародних відносин. Тому актуальним видається осмислення ієрархії держав та асиметрії, яка існує між ними.

Дослідження ієрархії в міжнародних відносинах дає змогу глибше зрозуміти реалії сучасної світової політики, усвідомити наслідки асиметричної взаємодії.

Серед безлічі теорій, ідей, які покликані осмислити складні феномени міжнародних відносин, концепції ієрархії і асиметрії привертають значну увагу науковців.

У наукових колах (інтернаціоналістів) останнім часом зусилля були спрямовані на концептуалізацію поняття ієрархії. Тобто ієрархія, на їх думку, має сприйматися як концепція, що структурує міжнародні відносини і має витіснити анархію, яка розглядається традиційними парадигмами міжнародних відносин як фундаментальна умова міжнародної систем [1].

У працях багатьох учених відображені основні теоретичні напрями, в руслі яких розвивається думка про проблеми ієрархії та асиметрії міжнародних відносин. Дослідження теоретичних засад ієрархії міжнародної системи відображені у працях багатьох вітчизняних (М. Капітоненко, Г. Перепелиця, С. Толстов, М. Мальський, М. Мацяк) та зарубіжних (Р. Арон, Х. Моргентау, К. Уолтц, Д. Лейк, М. Каплан, А. Органскі, Д. Лемке, М. Вайт, Е. Азроянц, В. Пуліо) вчених.

Проблемні питання ієрархії в міжнародних відносинах розкрито у працях Дж. Доннеллі [2], І. Кларка [3], А. Кулея [4], Д. Канга [5], Д. Лейка [6]. Концепція асиметрії в міжнародних відносинах розкривається у дослідженнях Б. Уомака [7], Л. Дітмера [8], Х. Токатляна [9].

Історія міжнародних відносин є відображенням співвідношення сил і можливостей держав у реалізації національних інтересів. Залежно від концентрації могутності й ресурсів держави займають різні щаблі в ієрархії міжнародної системи.

Чим вищий рівень влади держави, тим вищий ранг у міжнародній ієрархії вона займає, що дає їй можливість справляти сильніший вплив на слабших за себе. Отже, одним із принципів поділу влади є принцип «ієрархії», на засадах якого формуються владно-силові відносини.

Французький учений Р. Арон писав, що «незалежно від конфігурації міжнародної системи політичні одиниці мають ієрархію, певною мірою офіційну». Передусім Р. Арон наполягав на контингентному (випадковому) характері влади, значення якої змінювалося відповідно до історичних моментів [10]. Він зазначав, що «жодна міжнародна система ніколи не була зрівняльною і ніколи не буде такою» [11].

У сучасному геополітичному ландшафті використовується низка термінів для опису різних типів влади. В політичній науці були здійснені неодноразові спроби створити сучасну типологію держав, але вони ґрунтуються, як правило, на параметрах масштабності держав і їх функцій у міжнародних відносинах.

Труднощі створення типології держав за рівнем їхньої національної могутності пов'язані передусім з потребою враховувати чимало кількість показників, які важко співвіднести. Відтак у між-

народних відносинах існує проблема класифікації держав на основі влади, якою вони володіють.

Поняття ієрархії у логічному розумінні означає розташування частин чи елементів цілого у порядку від нижчого до вищого, і ранжування держав відбувається на основі числових показників (розміру території, ВВП, військових витрат, кількості населення). Важливою особливістю ієрархії є вертикальні лінії зв'язку – субординація, тобто підпорядкування нижчих елементів системи вищим.

Термін ієрархія в міжнародних відносинах використовується для опису системи, в якій статус суб'єктів суттєво відрізняється попри те, що вони мають однаковий ступінь суверенної рівності. В ієрархії держави розташовані на основі їх відносних потужностей.

Специфіка ієрархічних відносин визначається такими змінними, як могутність суб'єктів міжнародних взаємодій і активність їх дій на міжнародній арені. Головним критерієм ієрархії вважається могутність, яка цілком може бути застосована до будь-яких типів учасників міжнародної системи. При цьому необхідно підкреслити, що конкретні контури і суть могутності держави залежать не лише від матеріальних ресурсів, а й від організаційних, мобілізаційних здібностей, політичної волі керівництва до формулювання і захисту національних інтересів.

Загалом теоріями ієрархії досліджуються такі питання, як місце та роль суб'єктів міжнародних відносин у міжнародних системах, критерії їх ранжування, субординації та міжнародного порядку.

В теорії міжнародних відносин найбільш відомими моделями ієрархії міжнародної системи є моделі М. Каплана, А. Органскі, Д. Лемке, М. Вайта, Е. Азроянца, які лише незначною мірою концептуально відрізняються одна від одної.

У структурі ієрархії міжнародних систем М. Каплан виокремлює наддержави, великі держави, середні держави, малі держави і мікродержави.

А. Органскі запропонував розрізняти домінуючі наддержави, великі держави, середні держави, малі держави, несамостійні та залежні території.

Ієрархічна модель Д. Лемке складається з низки паралельних ієрархій. На його думку, кожна регіональна чи субрегіональна система має власну домінуючу державу.

Модель М. Вайта включає домінуючі, великі, малі держави, а також регіональні великі та середні держави.

Для моделі Е. Азроянца характерний поділ держав на «наддержави», «світові держави», «регіональні держави», «розвинуті країни», «центри зростання», «геостратегічні країни», «пасіонарні держави».

Загалом всі наукові концепції розглядають ієрархію системи міжнародних відносин як структурну характеристику, в якій держави розташовані за ієрархічно-пірамідальним принципом. Слід зазначити, що ієрархія в міжнародній системі, якій притаманні багатоплановість, варіативність та мінливість, не є стійкою і назавжди зафіксованою конфігурацією, вона здатна змінюватися залежно від співвідношення сил, характеру взаємовідносин між державами.

На авансцені світової політики спостерігається поступовий перерозподіл політичної ваги між різними полюсами впливу, змінюється їх здатність впливати на інші держави та формується нове співвідношення величин, що, як правило асиметричне.

В ієрархічних системах, за К. Уолтцом, політичні одиниці «перебувають один щодо одного у відносинах субординації, в яких політичні актори формально диференційовані відповідно до ступенів їх повноважень» [12].

Американський політолог Д. Лейк зазначає, що його теорія ієрархії є дідичною, і більша частина його аналізу стосується відносин між великими і малими державами. Ієрархія, на його думку, вимагає визнання легітимності дій домінуючих, але вона практично заснована на асиметрії влади, яка дозволяє домінуючій державі загрожувати примусом або надавати і відкликати пільги «підлеглим» державам. Ієрархія в концепції Д. Лейка – це тип міждержавного суспільного договору, який передбачає розподіл прав за правилами і пов'язує як домінуючих, так і підлеглих членів. У міжнародній ієрархії підлегли держави добровільно делегують частину свого суверенітету з метою отримання певних вигод, найчастіше у сфері безпеки.

Поняття ієрархії, яке зазвичай ототожнюють із поняттям «асиметрія», на думку Б. Уомака, краще розуміти як політичну рівновагу, коли «обидві сторони стають впевненими в позитивній взаємній вигоді мирних відносин» [13].

Реляційна влада, похідна із суспільного договору між державами, є основним джерелом ієрархії в актуальній практиці міжнародних відносин [14].

Дослідник міжнародних відносин В. Пуліо вважає, що міжнародна ієрархія впливає саме з багатостороннього процесу. Він погоджується з аргументом Б. Уомака, що асиметрією управляє дипломатична практика.

Дипломати та інші учасники багатосторонніх переговорів обмежені успадкованими положеннями, що змушує їх «залишатися на своєму місці», тобто ієрархія міждержавних відносин визначає можливості та обмеження багатостороннього дипломатичного поля.

Під час обговорення питань, що стосуються національних інтересів, дипломати керуються таким набором практичних прийомів і методів, з яких виникає міжнародна ієрархія.

В. Пуліо дотримується думки, що ієрархія міжнародної системи формується і підтримується за допомогою практики, і ця ієрархія стійка і натуралізована. Це те, що він називає «трагедією компетентного дипломата», адже досвідчений дипломат повинен інтегрувати практики, пов'язані з ієрархічним рангом країни, яку він представляє, і знати своє «місце». Саме відштовхуючись від цього, він може бути найбільш ефективним у своїй повсякденній роботі, знаючи, коли робити пропозицію, з ким неформально обговорювати наявні проблеми. Але, використовуючи ці методи, необхідні для його роботи і пов'язані з ієрархічним рангом, він одночасно зміцнює їх, сприяючи тим самим посиленню стратифікації статутів у міжнародній системі.

Таким чином, багатосторонність породжує ієрархію, і тому помилково засуджувати «клубну дипломатію» і виступати за «істинний багатосторонній підхід», на якому наполягає Б. Уомак. Врешті, зазначає В. Пуліо, міжнародна ієрархія – це практично неприступна реальність системи.

Б. Уомак стверджує, що влада може бути зрозуміла тільки контекстуально через значення, яке актори надають конкретним характеристикам в даний момент часу. В. Пуліо вказує, що вона не має незалежного ефекту, але залежить від того, як практики структурують ієрархічні відносини [15].

Крім ієрархічності, важливим фактором, який характеризує міждержавні відносини, є асиметричність, що тлумачиться як

нерівність, відмінність, відсутність балансу і гармонії у міжнародній системі.

Ієрархія держав як структурний вимір міжнародної системи відображає їх фактичну асиметрію, яка проявляється крізь призму військово-політичних, економічних, ресурсних, культурних можливостей впливу на систему. Феномен ієрархії у міжнародних відносинах концептуально базується на двох ключових параметрах: матеріальній нерівності та факторів стійкої асиметрії у політичних відносинах.

Ієрархія і асиметрія – це поняття, які нерозривно пов'язані одне з одним і діють в органічній єдності. Поняття асиметрії є важливим і необхідним атрибутом для характеристики ієрархічних відносин, але недостатнім для осмислення ієрархії міжнародної системи.

Розгляд ієрархії держав на основі лише асиметрії їх матеріальних можливостей не дозволяє в цілому розкрити природу ієрархічних відносин. Як зазначає Д. Лейк, межі й динаміка ієрархічних відносин часто ставляться під сумнів. Ієрархія, як правило, заперечує здатність слабшого диктувати умови сильнішим, вона істотно впливає на вибір політики і поведінку як підлеглих, так і домінуючих держав, а також на моделі міжнародних конфліктів і співробітництва [16].

Проектуючи поняття асиметрії на систему міжнародних відносин, необхідно зазначити, що вона не є випадковим і новим явищем у сфері міжнародних відносин. Асиметрія – надзвичайно важлива категорія для розуміння складних геополітичних і соціально-економічних трансформацій, що суттєво впливають на структуру і динаміку ієрархії міжнародної системи, а також дозволяють виявити деякі з найбільш симптоматичних змін у глобальній капіталістичній системі.

Асиметрія, підтверджуючи уявлення про складні реалії міжнародних відносин, підживлює конкурентну динаміку між учасниками міжнародної системи і втілює політичне домінування.

Асиметричні відносини є постійними в міжнародній системі, а суперечність між рівністю права і асиметрією фактів між державами – це об'єктивна реальність. Відносини між державами різних рівнів ієрархії можна вважати класичним зразком асиметричних відносин, тоді як відносини між державами одного рівня ієрархії у цілому розглядаються як симетричні.

Щоправда, між країнами, які перебувають на одному щаблі ієрархії, не виключені й асиметричні відносини, оскільки співвідношення величин між членами Ради Безпеки ООН за низкою параметрів є нерівнозначним. Відносини США з Великою Британією, Францією, Росією і Китаєм є асиметричними, оскільки Сполучені Штати мають перевагу за всіма ключовими параметрами – географічним (крім Росії, територія якої майже вдвічі більша США і Китаю – симетричні за площею території), військовим, економічним, науково-технічним. З цієї групи держав симетричними в цілому є відносини між Францією і Великою Британією, остання лише поступається Франції за розмірами території.

Розглядаючи в якості середніх держав Австралію, Канаду Норвегію, Швецію, Південно-Африканську Республіку (ПАР), Аргентину, Мексику, Туреччину також не можна не помітити порушення симетрії, яке проявляється у неспівставності низки параметрів – географічних, військових, економічних, культурних. Аналогічну ситуацію можна спостерігати і між малими державами.

Загалом у відносинах з наддержавою кожна держава знаходиться в становищі слабшої сторони, не існує істотного розриву між великими державами, які на практиці не можуть повною мірою диктувати свої умови державам, які мають нижчий статус. Слід зазначити, що асиметричні відносини існуватимуть за будь-якого набору силових центрів, і в даному випадку з огляду на владно-силові параметри можливі різні асиметричні комбінації. Відносні позиції держав, відображені в ієрархії міжнародної системи, досить важливі [17].

Існування малих і середніх держав у оточенні потужніших держав є реальністю, але їх збереження викликає здивування в контексті усталених реалістських уявлень про необхідність накопичення ресурсів з метою збереження суверенітету. Б. Уомак пояснює здатність малих акторів чинити опір зовнішньому тиску асиметричною значущістю відносин.

Відносини між великою і малою, чи принаймні середньою, державами – це відносини між нерівними за своїми можливостями суб'єктами, і ситуація паритету малоімовірна. Для великої держави взаємодія з меншою за могутністю державою в основному залишається другорядним питанням, оскільки остання не здатна

серйозно загрожувати її безпеці. Тоді як для малої держави відносини з великою – це проблема самозбереження [18].

В асиметричному протистоянні між великою і малою країнами стоять різні цілі й завдання. Необхідно враховувати, що малі держави ведуть боротьбу за виживання з більшою рішучістю і стійкістю та готові до більших втрат, ніж великі держави. В історії є чимало прикладів, коли менша держава завдяки готовності до значних втрат змогла протистояти більшим державам (поразки розвинених країн у В'єтнамі, Індонезії, Алжирі, на Кіпрі, Марокко, Тунісі).

У даному випадку можна виділити В'єтнам, який протягом століть міг успішно протистояти тиску Китаю, а в другій половині ХХ ст. позбутися колоніальної опіки Франції і навіть вдало протидіяти США. У кожному із цих конфліктів В'єтнаму протистояв противник, який володів набагато більшим військово-силовим потенціалом, але готовим виділити лише незначну його частину для досягнення своїх зовнішньополітичних цілей.

У ході асиметричного протиборства перемога актора, який володіє суттєвою перевагою в традиційній військовій силі, ще не гарантована. Хоча в більшості таких конфліктів сильніші країни зазнали поразки в політичному сенсі, а не у військовому, не зумівши виснажити противника і нав'язати йому свою політичну волю.

Слід зауважити, що різниця в значущості відносин для акторів сама по собі не є визначальною в двосторонніх відносинах, і результат взаємодії також не може гарантувати нерівність їх матеріальних можливостей. Водночас асиметрія матеріальних потенціалів структурує практично всі аспекти відносин між суб'єктами і позначається як на визначенні їх інтересів і використуваннях ресурсах впливу, так і на сприйнятті стратегічного контексту.

Конфліктність, в основі якої – зіткнення протилежних цілей, інтересів, виступає природним наслідком асиметрії, яка загострюється різним сприйняттям сторонами один одного. Малі та середні держави змушені постійно приділяти велику увагу більшим державам, стаючи надто чутливими до будь-яких змін у їх зовнішній і навіть внутрішній політиці. Сильніші держави щодо малих проявляють низький рівень зацікавленості, тобто ступінь їхньої уваги до відносин зі слабшими державами незначний. Вони здатні ігнорувати окремі деталі, орієнтуючись на загальний клімат відносин

і сприймати малі та середні держави не як самі по собі, а лише як компоненти міжнародної політики.

Б. Уомак стверджує: «Звичайно, будь-які дві країни, як і будь-які дві особи, можуть сприймати одна одну невірно. Тим не менше, в асиметричних відносинах виникає можливість невірного сприйняття через саму їхню структуру» [18]. Сильніший, як правило, приймає помилкові рішення через недостатню увагу, а слабший, як правило, помиляється через надмірну увагу.

«Клімат» дружби або ворожнечі створює більшу різницю в ступені уваги в асиметричних стосунках, ніж у симетричних. Під словом «клімат» Б. Уомак розуміє загальну структуру відносин на відміну від повсякденної взаємодії. Якщо загальний клімат відносин дружній, то переваги відносин будуть відчутнішими для малої держави [19].

На думку американського політолога, розбіжності в сприйнятті залишаються непереборними в умовах асиметрії. Невідповідне сприйняття один одного призводить до загострення існуючих наявних суперечностей і може перерости у відкрите протистояння.

Роль і значення сильніших акторів для слабших значно важливіші, ніж навпаки. І як підсумок – слабший актор зазнає більших втрат від погіршення стану відносин із сильнішим актором, для якого криза у відносинах зі слабшою стороною суттєво не позначиться на його загальному стані. Для жодної з великих держав і навіть середніх, проблематика малої держави не є настільки важливою і пріоритетною у переліку зовнішньополітичних завдань.

Провідні держави в силу своїх переваг не стикаються з асиметричними загрозами своєму виживанню. Потенційні виклики і загрози їхній безпеці можуть становити цілеспрямовані заходи з боку лише рівнозначних їм акторів. Водночас вони перебувають у центрі уваги малих і середніх суб'єктів міжнародної системи і, як наслідок, останні залучені до постійного стримування великих держав, здатних загрожувати їх інтересам.

Малообґрунтованим виглядає твердження, що параметри держави мають другорядне значення в міжнародних відносинах. Через різну вразливість держави мають різні національні потреби і проводять свою зовнішню політику відповідно до своїх можливостей. Меншим важче досягати сприятливих результатів на міжнародній арені порівняно з великими державами. Середні й малі дер-

жави надають перевагу багатосторонній співпраці в рамках різних міжнародних організацій, тому це дає змогу ослабити асиметрію влади між державами. Тобто вибудувати симетричну модель відносин між нерівнозначними суб'єктами цілком можливо.

Отже, поняття ієрархії як основоположний принцип політичних структур робить вагомий внесок у вивчення міжнародних відносин. Ієрархія на всіх рівнях міжнародної системи є прямим відображенням як повної, так і часткової асиметрії міжнародних акторів і базується на принципі політичної і економічної нерівності. Визначення асиметрії у відносинах між державами полягає не лише у кількісних і якісних параметрах акторів, а й в їх здатності здійснювати вплив один на одного.

Відмінності й нерівності всередині міжнародної системи є ключем до розуміння асиметрії як раціональної конфігурації міжнародних відносин. Асиметрія з різних ракурсів пропонує численні підходи до інтерпретації сучасних міжнародних відносин. Вона важлива також як спосіб створення в загальному підсумку символічної моделі глобального світоустрою.

Саме асиметрична конфігурація розподілу влади (сил) яскраво демонструє, хто саме відіграє провідну роль в міжнародній системі. Домінуючі в міжнародній ієрархії держави (наддержави, великі держави) контролюють процеси взаємодії всіх учасників системи. Із теоретичного і практичного погляду, належність держав до різних рівнів ієрархії міжнародної системи є віддзеркаленням лише однієї із значущих властивостей асиметричних відносин, характер яких визначається насамперед потенціалом держав і проявляється в асиметрії уваги.

1. Schmitt O. La noblesse des États. Hiérarchie et puissance au sein du Système International. *Revue Française de Science Politique*. 2016. № 3–4. P. 559–562.
2. Donnelly J. Sovereign Inequalities and Hierarchy in Anarchy: American Power and International Society. *European Journal of International Relations*. 2006. – Vol. 12/2. URL: <https://doi.org/10.1177/1354066106064505>.
3. Clark I. The Hierarchy of States: Reform and Resistance in the International Order. Cambridge: Cambridge University Press, 1989. 262 p.
4. Cooley A. Logics of Hierarchy: The Organization of Empires, States, and Military Occupations. Ithaca : Cornell University Press, 2005. 208 p.
5. Kang D. The Theoretical Roots of Hierarchy in International Relations. *Australian Journal of International Affairs*. 2004. Vol. 58. No. 3. URL: <https://doi.org/10.1080/10357>

71042000260110. **6.** Lake D. *Hierarchy in International Relations*. Ithaca: Cornell University Press, 2009. URL: [www.hostnezt.com/cssfiles/Hierarchy in international](http://www.hostnezt.com/cssfiles/Hierarchy_in_international). **7.** Womack B. *China among unequals. Asymmetric foreign relationships in Asia*. Singapore etc., 2010. 540 p. **8.** Dittmer L. *The Strategic Triangle: An Elementary Game-Theoretical Analysis*. *World Politics*. 1981. Vol. 33. № 4. P. 485–515. **9.** Tokatlian J. *Las Relaciones Entre Latinoamérica y China: Un Enfoque Para Su Aproximación. Análisis Político*. 2007. № 59, Marcha. URL: biblioteca.hegoa.ehu.es/downloads/system/pdf. **10.** Schmitt O. Цит. праця. **11.** Aron R. *Paix et Guerre entre les nations*. Calmann-Lévy, Paris, 1962. P. 709. **12.** Waltz K. *The Emerging Structure of International Politics*. *International Security*. 1993. Vol. 18, №. 2. P. 44–79. **13.** Womack B. *China and Vietnam: the Politics of Asymmetry*. New York: Cambridge University Press, 2006. P. 89. **14.** Lake D. Цит. праця. **15.** Schmitt O. Цит. праця. **16.** Long T. It's not the size, it's the relationship: from «small states» to asymmetry. *International Politics*. 2017. Vol. 54 (2). P. 144–160. **17.** Womack B. *Asymmetry Theory and China's Concept of Multipolarity*. *Journal of Contemporary China*. 2004. 13(39), May. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/ed61/fecb11d32e3eda43377b76c31d4799483056.pdf>. **18.** Womack B. *Asymmetry and International Relationships*. New York: Cambridge University Press, 2016. 220 p. **19.** Womack B. *Asymmetry and Systemic Misperception: China, Vietnam and Cambodia during the 1970s asymmetry*. *The Journal of Strategic Studies*. 2003. Vol. 26, No. 2, June. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390412331302995>.

Derevianko Igor. Hierarchy And Asymmetry In International Relations

In the article were analyzed the theoretical foundations of the hierarchy of the international system, which allows us to understand the realities of modern international relations, to understand the consequences of asymmetric interaction and the fact that the development of international systems is accompanied by a consistent change in quantitative parameters (power, resource, demographic potential).

The transformations that take place in the conditions of asymmetric development of states, information revolution and globalization together lead to a change in the place, role and influence of the subjects in the system of international relations. Therefore, it is important to understand the hierarchy of states and the asymmetry that exists between them.

The study of hierarchy in international relations allows a deeper understanding of the realities of modern world politics, to understand the consequences of asymmetric interaction. The history of international relations is a reflection of the balance of forces and capabilities of states in the realization of national interests. Depending on the concentration of power and resources of the state occupy different levels in the hierarchy of the international system.

The higher the level of government, the higher the rank in the international hierarchy, which gives it the opportunity to exert a stronger and more diverse

influence on those weaker than themselves. Thus, one of the principles of separation of powers is the principle of «hierarchy», on the basis of which power relations are formed.

In addition to hierarchy, an important factor that characterizes interstate relations is asymmetry, which is interpreted as inequality, difference, lack of balance and harmony in the international system. The phenomenon of hierarchy in international relations is conceptually based on two key parameters: material inequality and factors of stable asymmetry in political relations.

Hierarchy and asymmetry are concepts that are inextricably linked and operate in organic unity. The concept of asymmetry is an important and necessary attribute for the characterization of hierarchical relations, but insufficient to understand the hierarchy of the international system. Consideration of the hierarchy of states on the basis of only the asymmetry of their material capabilities does not allow to reveal in general the nature of hierarchical relations.

When projecting the concept of asymmetry on the system of international relations, it should be noted that it is not an accidental emergence and a new phenomenon in the field of international relations. Asymmetry is an extremely important category for understanding complex geopolitical and socio-economic transformations that significantly affect the structure and dynamics of the hierarchy of the international system and also reveal some of the most symptomatic changes in the global capitalist system.

Differences and inequalities within the international system are the key to understanding asymmetry as a rational configuration of international relations. Asymmetry from different angles offers numerous approaches to the interpretation of modern international relations. It is also important as a way to create an overall symbolic model of the global world order.

Asymmetry, confirming the idea of the complex realities of international relations, fuels the competitive dynamics between participants in the international system and embodies political dominance. Asymmetric relations are constant in the international system, and the contradiction between equality of law and asymmetry of facts between states is an objective reality. Relations between states of different levels of hierarchy can be considered a classic example of asymmetric relations, while relations between states of one level of hierarchy are generally considered symmetrical.

Key words: hierarchy, asymmetry, international relations, system, state, subject, actor.